

Grundlagsutskottet

Statsrådets utredning: Europaparlamentets sammansättning för valperioden 2024–2029

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets utredning: Europaparlamentets sammansättning för valperioden 2024–2029 (E 12/2023 rd): Ärendet har lämnats till grundlagsutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Johannes Leppo, statsrådets kansli
- specialsakkunnig i EU-ärenden Heli Siivola, statsrådets kansli
- valdirektör Arto Jääskeläinen, justitieministeriet
- vicelantråd Harry Jansson, Ålands landskapsregering
- professor Päivi Leino-Sandberg
- minister Lauri Tarasti.

UTREDNINGEN

Förslag

Statsrådets utredning gäller Europaparlamentets sammansättning för valperioden 2024—2029. I utredningen behandlas också Ålands möjligheter att påverka i EU-ärenden och landskapet Ålands önskemål om en egen parlamentsplats.

Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser det vara viktigt att Europeiska rådet fastställer Europaparlamentets sammansättning i god tid före Europaparlamentsvalet. Det är mycket beklagligt att Europaparlamentets förslag till en uppdaterad platsfördelning för valperioden 2024—2029 lämnas så här sent.

Ekonomiska aspekter bör beaktas i förhandlingarna som gäller fördelningen av platserna i Europaparlamentet. Statsrådet har förhållit sig kritiskt till att de administrativa utgifterna och personalmängden i Europaparlamentet har ökat i flera år. Det är viktigt att EU:s budget hålls stram och

Utlåtande GrUU 10/2023 rd

att EU-institutionernas administrativa utgifter och personalstyrka hålls på en måttlig nivå och står i proportion till vad som krävs för att förverkliga målen i fördragen. Det här är särskilt viktigt i dagens svåra ekonomiska situation.

Statsrådet har inte understött en omfördelning av de platser i Europaparlamentet som frigjordes från Förenade kungariket i och med landets utträde ur EU. Statsrådet har ansett att ett mindre EU bör innebära mindre institutioner och att man i och med Storbritanniens utträde bör finna besparingar.

Det ska också finnas tillräckligt med platser för eventuella framtida utvidgningar. Detta är också en politisk signal till kandidatländerna. Den förändring i det utrikes- och säkerhetspolitiska läget i Europa som orsakats av Rysslands anfallskrig mot Ukraina framhäver ytterligare betydelsen av EU:s utvidgningspolitik.

På ovan nämnda grunder anser statsrådet att den oproportionerlighet som upptäckts i platsfördelningen i första hand bör åtgärdas inom ramen för Europaparlamentets nuvarande platsantal (705). Den nuvarande platsfördelningen bör ändras så lite som möjligt, också med tanke på den korta behandlingstiden för förslaget som lämnades sent. Det är viktigt att platserna fördelas mellan medlemsstaterna på ett så objektivt, rättvist, hållbart och öppet sätt som möjligt.

Samtidigt bör det beaktas att om Europaparlamentets förslag om tilläggsmandat genomförs, är Finland en av dem som gynnas. Statsrådet kan godkänna tilldelningen av tilläggsmandat, om medlemsstaterna når brett samförstånd i frågan. För att säkerställa att Europaparlamentsvalet 2024 (6—9.6.2024) ordnas på behörigt sätt är det viktigt att Europeiska rådets beslut fattas senast i början av hösten 2023.

Statsrådet stöder inte förslaget om en valkrets som omfattar hela unionen. Det gällande förfarandet för att förrätta Europaparlamentsval fungerar, och det är inte ändamålsenligt att införa transnationella listor. Det skulle också vara juridiskt problematiskt och leda till en mer komplicerad valprocedur än för närvarande, särskilt ur väljarnas synvinkel. Statsrådet anser inte att införandet av transnationella listor skulle förbättra demokratin i EU. Förhållandet mellan väljaren och ledamoten skulle vara mycket avlägset i fråga om de ledamöter av Europaparlamentet som skulle väljas från de transnationella listorna. Att Europeiska rådet bibehåller sitt handlingsutrymme när det gäller att föreslå kommissionens ordförandekandidat är också viktigt med tanke på Finlands inflytande. (U 64/2022 rd)

Det bör inte hänvisas till transnationella listor i Europeiska rådets beslut om parlamentets sammansättning för perioden 2024—2029.

Enligt regeringsprogrammet vill statsrådet trygga Ålands möjligheter att påverka i EU-ärenden.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Statsrådets utredning gäller Europaparlamentets sammansättning för valperioden 2024—2029. I utredningen behandlas också frågan om en parlamentsplats för landskapet Åland.

Utlåtande GrUU 10/2023 rd

(2) I statsrådets utredning redogörs för landskapet Ålands långa strävan att få en ledamotsplats i Europaparlamentet. Enligt utredningen (s. 7) anser landskapet Åland att det ska ha en ledamot i Europaparlamentet eftersom landskapet har överlåtit en del av sin lagstiftningsbehörighet till unionen på samma sätt som riket och de övriga medlemsländerna. Enligt landskapet bör Finland agera så att detta krav nu kunde uppfyllas när Europaparlamentet har lagt fram ett förslag om att Finland ska tilldelas ett tilläggsmandat. Till stöd för sin ståndpunkt åberopar landskapet bland annat statsrådets principbeslut från 2009.

(3) Grundlagsutskottet har tidigare granskat frågan om en parlamentsplats för landskapet Åland. Utskottet har med avseende på Ålands särställning haft förståelse för Ålands lagtings initiativ om att ändra vallagen så att landskapet Åland vid Europaparlamentsvalet utgör en egen valkrets ur vilken en ledamot väljs till parlamentet (GrUB 13/2006 rd, s. 2/II).

(4) Grundlagsutskottet har också tidigare behandlat statsrådets utredning om platsfördelningen i Europaparlamentet. Då konstaterade utskottet att statsrådets syn på ambitionen att påverka Europaparlamentet för att få en av de extra platserna ligger helt i linje med grundlagsutskottets ståndpunkt (GrUB 13/2006 rd), i den mån argumentet är landskapet Ålands särställning. Målet var att kunna få en extra plats i parlamentet på grund av Ålands särställning. Då skulle Finland ha en plats mer än andra medlemsstater av samma storlek. Detta skulle enligt utskottet hjälpa till att lösa de hinder som kravet på ett proportionellt valsätt och principen om lika rösträtt ställer för att landskapet Åland ska kunna bli en särskild valkrets i valet av ledamöter till Europaparlamentet. Å andra sidan fäste grundlagsutskottet uppmärksamhet vid att regeringen också använde proportionalitetsprincipen som argument för en extra plats. Men jämfört med Ålands särställning är det enligt utskottet ett separat argument som med en konsekvent tillämpning också omfattar medlemsstater som kan anses vara av samma storlek som Finland och talar för att antalet platser också för dem bör ökas på samma sätt. I så fall måste en eventuell extra plats för landskapet Åland enligt utskottets uppfattning bedömas från samma utgångspunkter som i utskottets betänkande GrUB 13/2006 rd (GrUU 6/2007 rd, s. 2).

(5) Grundlagsutskottet har tidigare konstaterat att förslaget om en ledamotsplats för landskapet Åland i Europaparlamentet rimmar illa med kravet på ett proportionerligt valsätt och principen om lika rösträtt, trots att det finns orsak att beakta Ålands delvis egna rättsordning (GrUB 13/2006 rd, s. 2/II, GrUU 10/2018 rd, s. 3). Utskottet upprepar denna ståndpunkt. Dessutom vill utskottet på samma sätt som tidigare betona att lösningen på frågan om Ålands representation i Europaparlamentet i sista hand måste vara politisk (GrUB 13/2006 rd, s. 2/II, GrUU 10/2018 rd, s. 3).

(6) Grundlagsutskottet har också med hänvisning till landskapet Ålands i Europa unika särställning ansett att det är viktigt med fortsatt diskussion på europeisk nivå om landskapets medinflytande i Europaparlamentet (GrUB 13/2006 rd, s. 3/I). Vidare fäster utskottet uppmärksamhet vid att det också i statsrådets aktuella utredning hänvisas till statsrådets principbeslut från 2009 om landskapet Ålands medverkan och inflytande i EU-ärenden (23.4.2009). Dessutom anges det i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering att Ålands möjligheter att påverka EU-ärenden tryggas i enlighet med självstyrelselagen för Åland och bilagan till EU-anslutningsakten.

Utlåtande GrUU 10/2023 rd

(7) Grundlagsutskottet understryker vikten av att exempelvis bestämmelserna i 9 a kap. i självstyrelselagen för Åland om landskapet Ålands deltagande i behandlingen av EU-ärenden fungerar också i praktiken. Utskottet upprepar sin ståndpunkt om att landskapet Åland måste ges möjlighet att yttra sin ståndpunkt i ett så tidigt skede av beredningen som möjligt, och beredningen ska beakta att landskapet är enspråkigt svenskt (se också GrUU 10/2018 rd, s. 3).

UTSKOTTETS UTLÅTANDE

Grundlagsutskottet meddelar

att det fäster uppmärksamhet vid de omständigheter som nämns i utlåtandet.

Helsingfors 7.11.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Vestman saml
medlem Fatim Diarra gröna
medlem Petri Honkonen cent
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Teemu Keskiarja saf
medlem Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Anna Kontula vänst
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Mats Löfström sv
medlem Mira Nieminen saf
medlem Karoliina Partanen saml
medlem Onni Rostila saf
medlem Ville Skinnari sd.

Sekreterare var

utskottsråd Liisa Vanhala.